

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XXXVII. De Pœnis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

ctorem ibi latitantem non debens. Qua ratione videtur se obligare, & singulos, qui sunt membra Reip. quos ideo non injustum detentis ad satisfactionem cogi, saltem civiliter quoad bona, non etiam corporaliter. Nam ut nemo specialiter ad corporalem poenam pro alio e obligat, quia membrorum suorum non sic dominus, ita nec per istam generalem obligationem obligari potest. Ad personarum itaque innocentium offensionem non permittitur ista consuetudo pignorationum, sed bonorum tantum, quorum damno potest quilibet se subijcere, & legi ac statuto, nomine alterius alterum subijcenti consentire, debitumque alienum licet sine culpa, ex causa tamen luere civiliter: cui tamen est regressus saluus contra eum, qui criminis aut debiti est auctor: ut essent loca superius allegata, quae eam rationi contrariam volunt. Vid. Bart. ad Auth. Sed omnino C. Ne uxor pro marito. Covar. d. loco, Bald. Ayala de iure belli lib. 1. c. 4.

TITULUS XXXVII.

De Poenis.

SUMMARIUM.

1. Poena alia civiles, alia criminales.
2. Poena conventionalis quando recte apponatur.
3. Poena criminalis qua & quatuorplex.
4. Poena in Ecclesia usitata.
5. Carceris poena recepta iure Canonico.
6. Depositio verbalis, qua, ejusque effectus.
7. Depositio realis sive Degradatio qua & qualiter fiat.
8. Fieri debet ab Episcopo consecrato.
9. Qui cognoscant ac judicent deponendum.
10. Episcopo deponenti qui & quot adistere debeant.
11. Forma degradationis.
12. Degradatus brachio seculari relinquitur.
13. Ob qua crimina sit locus degradationi, & an necesse incorrigibilis sit reus.
14. Poena est & alia ordinaria, alia arbitraria.
15. Poena arbitraria an ad mortem extendi possit?
16. Index an teneatur imponere poenam ordinariam.

17. Poenam hanc an & quatenus extendi liceat nuere aut mitigare iudex possit.
18. Princeps circa poenas recte dispensat.
19. Ad poenam sententia ferri non potest quoad ligetur.
20. Quando ad poenam sententia lata.
21. Ante sententiam declaratoriam an teneatur mitti ad bonorum iurorum determinationem?
22. Quid si lex poenam imponens utatur in iudicio absque alia declaratione, vel sententia?
23. An reus bona sua ipso iure publicae sententiae teneatur deseri in finibus?
24. An post sententiam teneatur restituere fructus & interesse?
25. Et quid si sententia sit reversiva?

Frustra prohibetur criminali poenam non sequatur animadvertendo poenam in transgressores, ut, quos vitium finibus malis non cohibet, metus poenae non moveat, & emendat, ceteros meliores non sublati malis securiores vivant, ut in Clem. 1. c. 22. & de tra. c. 16. Est enim poena praecipuus finis, ut ait Plato De LL. lib. 1. ipse, qui deliquit & qui poenas daturus fuerunt, in totum injustitiam odiant.

Sunt autem poenae aliae Civiles, aliae criminales. Illae parti laesae applicantur poenae cuius ordinis sunt poenae delicti propositae. Quo spectare possent poenae conventionalis, cuius mentio fit, Compensatio. h. tit. quam contractui in certum calculum sitam hinc inde a contractibus capere textus iste tradit, nisi uterque eam compensari faciat poenam. Eamque potest poni speciei debite, si non satisfiat, dicitur lup. De usur. nu. 12. non tantum in deponendum l. unic. C. De sent. qua pro eo quod est prof. verum & in quadruplum, cum tam inspicitur quanti & quatenus sit sed quae quantitas sit appositae. Cuius consistit in evitanda difficultate probationis quod interest, l. stipulatio ista, ubi V. O. & ut pars facilius excutitur ad contractum, in quo moram facit, dicitur ex proprio arbitrio. Ubi non recte dicitur d. l. unic. quia lex ista non loquitur de interesse per iudicem taxando, nec de poena expressa per partes. Quatenus videtur apponi recte non videtur, eo quod

fraudem usurarum videatur adjecta, *arg. lib. Cum allegas C. De usur.* quo modo & talis poena dicitur inhonestus quæstus à Pont. in *cap. Suam q. b. t.* Vid. Menoch. 2. *Arbitr. casu 260. nu. 37. Et seq.*

3 Criminalis ad vindictam publicam spectat; quæ vel est pecuniaria, *e. 4. sup. De raptoribus* vel corporis ad afflictivam, quæque vel capitalis, vel non capitalis, exquisitis eam in rem tormentis infligi solita, quo spectat Crux, Furca, de qua D. Lipsius in *libello de Cruce*, damnatio ad bestias in metallum, de qua passim in libris Juris; hodieque indices nova excogitantur tormenta, & nuper excogitata fuerunt ab hæreticis in Gallia, Anglia, Baravia nostra, & circumjacentibus locis, quæ Neroniana non noverunt tempora, quibus favere in clericum & Catholicos, ad plantandum quintum suum Evangelium, lusus fuit sub specioso titulo libertatis conscientie: quam ita liberam relinquunt, ut, qui Deum non fateatur auctorem peccati, prout anno 1619. in eorum concilio est per satyrâ conlatum, tyrannica lege graviolem patitur persecucionem. Dabit aliquando Deus his quoque finem; nulla enim hæresis perpetua. Docent hoc ista & priora tempora.

4 Pecuniaria poena in Ecclesia usitata; quam tamen non nisi jure permittente iudex infligit Ecclesiasticus, *Gl. pen. c. 3. h. t. & exactam* non tam usibus suis reservabit, quia hoc videtur prodire à radice avaritiæ, quam in pios usus distribuet, *cap. 2. Et 3. hoc tit.* est & corporis afflictiva; citra sanguinem tamen, qui non effunditur à iudice Ecclesiastico citra irregularitatem. Neque enim habet Ecclesia gladium nisi spirituale; non occidit, sed vivicat, *can. Inetr xxxiii. q. 2.* Usitata est detentio in Monasterium, cuius frequens in Jure hoc mentio, ad agendam poenitentiam. Carcer perpetuus, *e. Novimus 27. inf. De V. S.* Cuius poena etsi jure civili non sit probata, quo carcer non ad puniendos homines, sed continendos habetur, *l. Aut damnatum 8. §. Salent 9. D. hoc tit.* jure tamen Canonico est recepta, ad petendam poenitentiam in pane doloris & aquæ angustia, *d. c. Novimus*, pro delicti qualitate, vel in perpetuum, vel etiam ad tempus, *e. Quamvis 3. eod. in 6.* Fustigatio moderata, nec transeat in poenam sanguinis ab Ecclesia pro-

hibitam, *c. 4. sup. De raptoribus. Exsilium e. 1. sup. De calumniatoribus. Infamia c. Super his 8. h. t. Privatio bonorum, iurium, cap. fin. h. t. Inhabilitas ad munia Ecclesiæ, etiam quoad posteros usque ad primum vel secundum gradum, sup. De hæret. nu. 8.* vel etiam ad quartum, in casu *e. pen. h. t. Excommunicatio, quæ vocatur gladius spiritualis, Suspectio, Interdictum, de quibus inf. Tit. 39. Depositio, quæ alia Verbalis, alia Realis.*

Depositio verbalis est perpetua muneris Clericalis privatio per Canonice sententiam, cum debita solemnitate prolata. Unde patet differentia inter suspensionem & hanc depositionem, quia hæc privat ipso beneficio, illa tantum fructibus. Volunt & hanc differentiam esse, quod depositio sit perpetua, suspensio temporalis: potest tamen & hæc esse perpetua, quo casu faceret quidem privari beneficio illum, quem adicit, quia dissonum rationi est, ut beneficium habeat, quia percipiendis eius fructibus perpetuo suspensus, nihilominus ex vi suspensionis etiam perpetuæ non perditur beneficium ipso jure, ut dispensatio faciat illud retineri posse, cum depositio ipso facto privet, ut retinere nequeat, nisi per novam concessionem. Eadem differentia est in jurisdictione, quam depositio omnino aufert, non etiam suspensio. Quoad Ordinem non est differentia, cum character sit indelebilis; ut depositus Sacerdos vere consecret, Episcopus vere ordinet, confirmet, si ad sit debita forma, materia, intentio legitima. Uti nec est differentia quoad privilegium clericale, quia neutra per se aut vi sua eo privat, nisi hoc in specialem poenam expresse adjunctum sit. Abbas in *c. An si Clerici §. de adulterio nu. 2. sup. De juvic.* Et patet ex illo textu, qui dicit depositum non esse tradendum brachio seculari, quod signum est, non esse privatum privilegio fori: imo ut eo privetur, nova sententia opus est, ut patet ex *c. Cum non ab homine sup. De judic.* Ut autem non privatur privilegio, ita nec onere clericali: quo modo suspensus & depositus, si in sacris sit, tenetur ad pensum diuorum Horarum, quia huiusmodi obligatio comitatur Ordinem, etiamsi nullum beneficium habeat. Covarr. 3. *Var. c. 13. nu. 8.* Ordo enim ut jam dictum, manet. Ut nec liberatur ab obligatione servandi castita-

rem, cum inhabilitate ad matrimonium. Abbas in c. 1. nu. 6. *sup. Qui Clerici vel vorventes* &c. & expressum videtur in *can. Dicitur Dist. 81.* In eo quoque conveniunt, quod utraque sit poena Ecclesiastica, nisi quod depositio non sit censura privans Ecclesiasticis functionibus, ut non nisi circa Clericos versetur. Unde fit, quod suspensio saepe vocetur depositio, & contra, *Glof. in can. Si quis Episcopus Dist. 83.* Navar. in *Summa c. 27. nu. 151.* Et hoc ita de depositione absoluta. Est & alia respectiva, multum differens ab ista, quae ordinarur ad depositionem actualem sive degradationem, factique sine nova sententia ad effectum degradationis pertransiri posse, cum depositio absolute id non admittat sine nova sententia. Jul. Clar. in *Pract. crim. qu. 74. num. 4.* Suarez de *Censuris Dist. 30. sect. 1. nu. 12.*

7 Depositio realis (& quae Degradatio communis quidem vocabulo, non tamen Latino, dicitur) est perpetua clericalis muneris & privilegii privatio per sententiam, adjuncta reali actione & caeremonia, per Canones instituta. Unde patet, quatenus distat à depositione verbali, quae non privat privilegio fori & Canonis, ut iudex secularis contra talem depositum non possit procedere, etiamsi facta sit in ordine ad realem, donec ipsa executioni mandetur. Indeque fit, quod depositum Clericum percussens incurrat censuram, *can. Si quis suadente*, non etiam degradatum, quia hic omnibus privilegiis Clericorum spoliatus instat laici habetur. Ad formam huius spectat, fiat ab Episcopo, non etiam à Praelato Regulari quoad suum subditum, quia sicut collatio Ordinis est actus spiritualis potestatis, pendens ab Episcopali dignitate, ita & Ordinis ablatio Navar. *Cons. 88. sup. De Simonia* Cujus enim ordinis est actus, ejus & distractus. Nisi consuetudine aut privilegio aliud sit concessum. Debet autem fieri à proprio Episcopo, ut patet *c. 3. eod. in 6.* nam est & gravissima haec sententia, ut non possit ferri nisi circa suum subditum. Potest tamen delegari alieno, eo modo, quo alieno potest committi ordinario.

Ubi quaeritur, An necesse sit, ab Episcopo fiat consecratus, an vero sufficiat sit confirmatus: R. Satis convenire auctores quoad ipsam

degradationem, quod scilicet illa recipiat verum Episcopum, secundum textum in *c. 2. in 6.* cum sit actus pertinetus ad Ordinem, qui est autem verus necdum consecratus, potius electus vocatur. Unde cum magis potestas requiratur in auctore, quam in conferendo, qui Ordines conferre non potest, nec etiam eosdem auctori, licet abbatem in *c. Transmissam 11. in fine. De elect.*

Dubium autem est, An possit cogere de crimine, & pronuntiare deponendum. Quod communiter videtur negari, quatenus ad sententiam ferendam, quoad actum depositionem; nam quoad verum, quae est jurisdictionis, à confirmato hoc potest fieri adseritur, cum illi jurisdictionis confirmationem accesserit, ut dicitur in *de elect. actualis vero fit ordinis; ut si confirmatus sit à confirmato, ita nec cognitio aut pronuntiatio ab eodem fiat.* Sarmient. *de elect. in c. 14. nu. 9.* Et videtur fundari in *d. c. 2. in 6. c. 14. nu. 9.* Et videtur Episcopus proprius sententiam ferre cum aliis Episcopis; non est tamen proprius necdum consecratus. In praesentia contraria opinio recepta, cum iniquum quamvis non Episcopi pronuntietur deponendum. Facit ratio, quod cognitio sententiae pronuntiatio non sit actus actualis sed potius jurisdictionis, quae, uti dicitur ad eam tali Episcopo. Eodem facit, quod pronuntiatio ista non fiat ab Episcopo Pontificalibus: ut non pertineat ad alium Ordinis, qui non potest fieri nisi ab Episcopo Pontificalibus. Nec obstat, quod in *d. c. 2. in 6.* mentio Episcopi, quia est Episcopus quoad jurisdictionem. Unde hodie, ut non possunt, possunt adserere Abbates; ut non actus ordinis, cum illi fiat una iudicet, sequitur & Capitulum, Sede vacante, cognoscere & sententiam ferre posse, quia licet Episcopo in iis, quae sunt jurisdictionis, nihil repugnat, iudicem iudicare, tamen exequi sententiam non possit, ut patet in *de re Doct. in l. A dno Pro, in c. 1. in fine. am D. de re judic. Vid. Avila de Censuris p. 4. l. 1. unica Dub. 2.*

In degradatione à minoribus Ordinibus

sufficit solius Episcopi presentia, à majoribus vero plurium requisita presentia: nam deponitio Episcopi fit à duodecim Episcopis; Presbyteri à sex; Diaconi à tribus. *can. si quis, can. Felix. can. Si autem xv. q. 7. De Subdiacono idem dicendum arg. c. pen. sup. De servis ordin. nam & ejus ordo adnumeratur factis. In crimine hæreticos, quia frequens est, & difficile conveniunt Episcopi, possunt eorum loco adsumi Abbates, aique Prælati, aut religiosæ & literaræ personæ, c. 1. De hæret. in 6. Conc. Trid. Sess. 13. c. 4. De reform. ne Episcoporum residentia intermitteretur, generaliter statuit, eorum loco posse adhiberi totidem Abbates usum mitræ & baculi habentes, si commode haberi possint in civitate aut diocesi; sin minus, alias personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ, ætate graves, ac juris scientia commendabiles.*

Ad formam quod attinet, reus vestibus sacris indutus, portans instrumenta seu ornamenta sacra, ut vasa, librum, aliaque ad Ordinem illum, à quo degradandus, spectantia, ac si solemniter in eo ministrare deberet, presentatur publice Episcopo, ab eoque omnibus exiit, inchoando ab eo, quod ultimo datum aut traditum, usque ad primam vestem, quæ data in primæ tonsuræ collatione. Deinde traditur & tondetur ejus caput, ne vestigia appareant Clericatus, c. 2. eod. in 6. Ubi traditur addenda verba illis opposita, quæ in collatione Ordinum proferuntur, hæc scilicet, *Auctoritate Dei omnipotentis, Patris, Filii, & Spiritus Sancti, ac nostra, tibi auferimus habitum & Clericalem, & deponimus, degradamus, spoliamus & exuimus te omni Ordine & privilegio Clericali.*

Effectus degradationis est, quod reus spoliatus privilegio Ordinis & Clericatus tamquam laicus brachio seculari relinquatur, d. c. 2. Abbas in c. *Tua* 6. nu. 2. h. 1. puniendus secundum leges laicorum, quorum forum sortitur post degradationem. Et quidem continuo post eam puniendus, nisi remissionem consequatur, non ab Ordinario, sed à summo Pont. nam ejus solius est ex absoluta sua potestate eam concedere. Verum vix est, ut hodie procedat, cum degradatus continuo tradatur brachio seculari puniendus, & soleant eum

in finem seculares esse presentes, ante actum degradationis actualis instructi super processus notitia, & incontinenti degradatum sibi traditum ad poenam ordinariam condemnare, ad executionemque procedere, ut cum majori exemplo ab omni populo, qui ad actum degradationis accessit, poena infligatur. B. in. Diaz. in *Praxi crim. Canon. c. 141.* ubi vult appellantem audiendum esse. Qui probata innocentia restituendus est ad pristinum Ordinem, cum reali & exteriori traditione ornamentorum, vestium, & rerum, quæ in unoquoque Ordine tradi solent, & per degradationem erepta sunt, quæ omnia recipiet e manibus Episcoporum coram alteri. *can. Episcopus 63. xi. q. 3.*

Cæterum ad degradationem hanc procedi non solet, ut scilicet una tradatur brachio seculari reus, nisi ex crimine valde damnofo & pernicioso Reip. cujusmodi est Hæresis, c. *Ad abolendam* 9. ubi *Gl. V. relinquatur sup. de hæret.* Crimen falsi in literis Apostolicis commissi, c. *Ad falsariorum* 7. sup. *De crim. falsi.* Contumelia gravis illata suo Episcopo, calumnia eidem facta aut structa insidiarum, *can. si quis Sacerdotum* xi. q. 1. Addidit Pius V Sodomiam crimen, propter ejus turpitudinem. Verba Bullæ citat. Navarr. in *Summa* c. 17. n. 249. Addi etiam potest Homicidium qualificatum, ut patris, matris, sobolis, sui superioris, conjugis, collegæ ejusdem Monasterii Gladio aliove instrumento, an venæno procuretur non interest. Adde & Incantationem optimo jure ex omni bona Rep. proscribendam, Del. Rio *Disquis. Magic. lib. 5. sect. 10. §. Crimina autem.* Sunt enim hæc crimina gravia & enormia, quæ mereantur hanc degradationem.

Moderantur tamen dicta DD. ut tantum obrineat ista poena in Clerico incorrigibili. Nam si appareat spes emendationis, volunt quidem deponendum Clericum, sed non tradendum brachio seculari, verum damnandum ad perpetuos carceres, in eam rem allegantes text. in c. *Cum non ab homine* 10. sup. *De judic.* Qui quidem textus loquitur de homicidio & aliis criminibus; propter quæ non alias Clericum degradari & brachio seculari tradi permittit, quam si fuerit incorrigibilis, sed non de qualificatis: ut & de similibus loquitur

quirit text. in *c. At si Clerici 4. sup. d. ris. Allegant & text. in c. Cleric. 4. sup. De excessib. Prælat. ubi laborans vicio Sodomie dicitur dejectendus à Clero, & in Monasterium detrudendus: ut non sit tradendus brachio sæculari, scilicet nisi sit incorrigibilis, ut ipsi volunt. Verum ut Cap. istud non dicat, Pius V. tamen postea & reos ejus vitii voluit degradatos tradi brachio sæculari. Cæterum ut non nisi incorrigibilis sit tradendus brachio sæculari, uti habet communis opinio, non tamen ea obtinebit in crimine enormi & noxio Reip. quale est homicidium qualificatum & incantatio, ut tradit Abbas in *c. Novimus 27. nu. 3. 5. 6. inf. De V. S.* Hæc enim noxia minus Reip. & enormitatis plena, ut merito non sit expectanda incorrigibilitas; ut nec in Sodomia, propter grave scandalum, quod ponit. Unde etiam Pius. V. simpliciter reum degradatum vult tradi brachio sæculari. Utin criminibus levioribus, veluti contumelia in S. Pontificem, adulteris, homicidio non qualificato, expectanda sit incorrigibilitas, juxta *d. c. 4. & c. Tua 6. h. t. Vid. Covart. & ab eo allegati 2. Var. c. 20. nu. 7. Diaz. in Præf. c. 96. & c. 129. Avila. d. Disp. un. Dub. 3. concl. 5.* Incorrigibilis ut sit dicendus Clericus, videtur requiri sententia judicis, qua declarat eum profus incorrigibilem, sequi non habere aliud, quod facere possit ad ejus correctionem & emendationem quam ut tradat brachio sæculari. Suarez de *Consur. Disp. 22. sect. 1. nu. 8. & seqq.* exceptis tamen casibus *c. In audientia 25. & c. Contingit 45. inf. De sent. excom.**

Advertendum autem, non in omnibus casibus, in quibus Clericus degradatus traditur brachio sæculari, adficiendum venire pœna mortis, sed ea, quam leges præscribunt, quæ interdum est levior, ut amputatio membri, aut alia, pro qualitate criminis. Notandum etiam est, quando jus imponit pœnam depositionis, intelligendum esse de verbali, non etiam de actuali, quia in pœnis mitior facienda interpretatio, & pars mitior amplectenda, *l. Fatum 155 §. ult. D. de R. I. & c. In pœnis 49. eod. in 6.*

14 Pœnam etiam alia est ordinaria sive legalis, per legem præscripta, alia extraordinaria sive arbitraria, nulla lege aut statuto descripta, ex-

tra ordinem à giudice imponenda, pro sua qualitate, ex ejus arbitrio, quia non omnes articuli possunt legibus aut Senatus consultis comprehendi, *l. Non possunt D. de LL.*

Ubi quaesitum, An hæc arbitraria pœna ad mortem extendi possit? R. Hoc d. credendum esse, si ita postulet criminis gravitas, quæ sit sufficienter non puniretur. In quam rem hæc textus in *l. Sacrilegii D. Ad L. Jul. pernicul. Eodem sententiam probat Abbas in l. Ex l. 11. sup. De constitut. ex ratione, quod pœna sit imponenda secundum qualitatem criminis. *can. Non adferamus xxiv. q. 1. Sequitur textus in d. c. Ex literis nu. 23. Menoch. d. d. 19. 86. nu. 20. & alii, quos citat.**

Q. II. An ordinariam sive legem pœnam teneatur Iudex imponere? R. Iudex obtinuisse ad infligendam pœnam legi præscriptam, reo sufficienter convicto de crimine. Est enim judici secundum leges judicandum, non etiam de legibus ipsius, *l. In ista 10. §. 4. can. Summopere xi. q. 13.* Et lex imponenda est vera lex, ferturque non tantum, ut instruat judicem, verum etiam ut obliget ad imponendam pœnam, quia alias foret incerta, & verba ad judicem magis diriguntur quam ad reum, qui ante sententiam suam non tenetur in conscientia, ut mox dicitur. Iudex de tenetur iudex scire aquitatem legum, quæ resultat ex lege posita, etiam legibus, quæ est executor. Vid. Suarez *De LL. lib. 5. cap. 2. & dicta sup. tit. De off. iudicis.*

Hinc nec excedit pœnam imponendam, quæ exigeret à reo ultra quam debet, non sine fundamento, ad cuius restitutionem obligatur; nec eam deminuit, non tantum si pœna cunctiaria parti applicanda, cuius est pœnam datum, quod non potest deminui, sed & si concernat metam vindictæ, sed & si concernat metam vindictæ. Quo casu etiam non possit dici iniustitia committi contra singularem personam, cum Reipubl. tamen committitur, cum est in hoc, ut à derelinquente sumatur iusta vindicta in aliorum terrorem; quia contra hominem commune est, delicta manere impunita, minus punita. Si tamen delictum habet ordinarias circumstantias adgravantes, iudicis arbitrio est illas punire ad bonum communis, in exemplum aliorum. Uti & d. c. 11.

remitti interdum pœnam aut eam mitigari per iudicem faciunt circumstantiæ: ut si ætas non sit sufficiens ad pœnam tolerandam, ut propter senectutem, pueritiam, l. *Auxilium D. de minorib.* Consideratur etiam modus peccandi, veluti si ex passione aut subito motu sit peccatum, l. *Absentem D. h. e.* Pœnam pecuniariam remitti causat paupertas, l. *Illicita §. fin. D. de off. Praesid.* Multum etiam refert modus probationis: nam si reus non est omnino convictus, volunt temperandam esse pœnam, uti praxi receperunt diximus sup.

17 *De præsumpt. in fine*, pœnam delicti præsumptivè tantum probati mitigandam esse, Vid. Felin. in c. *Qualiter 2. §. licet n. 29. & seqq. sup. De accusat. & in c. 1. sup. De constitut. n. 49.* Titiaq. *De pœna temper. Gl. 7. Suarez d. c. 11. num. 6. & seqq.* Et hoc quoad inferiorem, qui non alias minuet legis pœnam, nisi quando lex aut consuetudo ita disponit, vel ratio æquitatis necessario id postulat: quo modo intelligendum, quod ait Cujac in *Parat. Cod. h. e.* pœnas omnes hodie esse arbitrarías.

18 Ad summum quod attingit Principem, illi est facultas dispensandi super sua lege & pœna per eum posita, etiam ex causa leviori, quæ in inferiori non sufficeret. Habet enim summam potestatem, adeo ut & dispensatio sine causa teneat; quamvis cavendum illi sit, ne jus publicum vel alicujus privatam lædat. Suarez d. loco num. 2. & 9. DD. in l. *Nulla 25. D. d. LL.*

19 Pœnam sententiæ ferendæ non deberi à reo etiam in conscientia ante sententiam certum est, cum non ante reus ad pœnam obligetur, quam iudex eam per sententiam indixerit; quia talis lex instituit potius iudicem, quam præceptum executivum ponit, & potius pœnam designandam per iudicem, quam designatam, ut antequam deheretur, ad eam non teneatur reus. Quod ita in pœna legali procedit; nam in conventionali posset aliud dici, debet scilicet illam in conscientia ante iudicis sententiam, cum debeat ex pacto, quo actionem dat, l. *Rescriptum §. si pacto D. de pact.* Videtur tamen Navar c. 23. nu. 68. hoc ita limitare, ut non alias debeat, quam si petatur, nec cogendum scium non petenti

eum offerre, propterea quod non petens possit probabilis conjectura præsumi illam remittere, cum honestiores non deceat ejusmodi pœnas exigere, can. *Fraternitas XII. q. 2. c. Sumam 9. h. e.* Pendet tamen ea res ex partium intentione, quæ possunt mutuo etiam in conscientia ad talem pœnam obligare, quando talis est contractus, cui apponi pœnam non est prohibitum per legem aut Canonem; ut est prohibitum apponi sponsalibus, uti dictum supra lib. 4. ne ea fiant minus libera. Itaque ex intentione judicandum; de qua si non pateat, examinanda sunt verba, quæ si significant obligationem, hoc ipso, quo non fit, quod conventum, ponet debitum in conscientia, etiam ante sententiam, præsertim si ab altera parte petatur, quæ potest jus suum negligere. Vid. Covar. in 4. *Decretal. p. 2. c. 6. §. 8. num. 11. Suarez, 5. De LL. c. 6. num. 5. & seqq.*

20 Quantum ad legem ipso facto pœnam imponentem, si privationem rei propriæ, & jam obtentæ contineat, quæ sine hominis actione nequit plenè executioni mandari, ponet quidem obligationem, qua ad pœnam reus obstringatur, qui tamen ad eam cogi non poterit ante sententiam; non condemnatoriam, quia eam ponit lex ipsa, sed declaratoriam, ut patet ex c. *Cum secundum De heret. in 6.* ubi lapsus in hæresin hoc ipso privatur bonis. Quoad actualem tamen privationem requiritur sententia iudicis, ante quam textus non dat fito jus usurpandi bona. Vide Suarez d. lib. 5. c. 8. nu. 3.

21 Ubi quaeri posset, An ante sententiam declaratoriam, in casu legis ipso jure imponentis publicationem, amittat reus bonorum dominium? R. Esse qui velint non amitti dominium, etiam per legem ipso jure sine facto hominis publicationem bonorum ob crimine commissum inducentem. Decuntur textu in l. *Quæstum 15. D. Qui & à quibus manum non sunt. in verbis, quoniam ante damnationem dominus est, in casu scilicet læsæ Majestatis, ob quam induci publicationem ipso jure extra dubium est. Rationem addunt, quod verba, ipso jure, ipso facto, habeant conditionem, si sententia subsequatur declaratoria. Communius tamen adseritur, dominium hoc ipso amitti;*

mitti; quod probatur Primò, quia ut talis lex effectum operetur, non est necessaria sententia condemnatoria, ut effectus debeat dici positus per ipsam legem, per verba, *ipso iure*, ne ea sint frustra. Secundo, quia declaratoria sententia subsecuta cum non inducat poenam, tamen extenditur seu retrahitur usque ad diem commissi criminis, quasi extunc lata sit sententia condemnatoria; & hoc per ipsam legem habentem verba, *ipso iure ipso facto*. Quod non fieret si per declaratoriam induceretur privatio bonorum, quæ non extenderetur retro. Facit eo textus in *d. c. Cum secundum De heret. in 6.* ubi tantum execratio vel occupatio bonorum dicitur differenda ad sententiam declaratoriam criminis; quasi sub sit conditio, non ante debere eam fieri, quam de crimine pateat, non etiam ut dominium eo usque sit saluum, cum expresse ibi dicatur in *prin. d. c.* in similibus casibus dominium ipso iure amitti; & malè dictam conditionem ubi intelligunt contrarium adferentes. Non obstat *d. l. 15.* nam quod ibi dicit *l. c. dominus est*, intelligi debet de possessione & usu reum, quem rectè obtinet usque ad sententiam declaratoriam. Quod patet ex *l. fin. D. Ad l. Jul. Majest.* quæ post mortem rei, nisi purgetur crimen à successoribus, hæreditatem sibi vindicari permittit. Plura de hac questione vide apud Molinam *De Inst. & iure Disp. 95. vers. Dubium autem*, Sanchez in *Decal. lib. 2. c. 22. num. 1. & segg.* & Suarez *5. De LL. c. 8.*

22 *Quid si in lege ultra verba, ipso iure privatus sit, additum sit, absque alia declaratione, vel nulla mentione prævia?* R. Velle Cov. in *4. p. 2. c. 6. §. 8. num. 13. illat. 3.* non obstante tali rigore verborum, nihilominus requiri declaratoriam iudicis. Contrarium tamen verius; nullam desiderari, sed continuo commissio criminis executioni esse locum. Ratio est, quia talis lex vi illius particularæ, *ipso iure*, sententiam continet declaratoriam; addendo autem alteram, *absque alia declaratione*, expresse excludit necessitatem sententiæ declaratoriæ: ut lex ipsa exequatur per se poenam, uti potest, ne alias vana & inutilia sint eiusmodi verba. Quo facit, quod Pont. in *Extrav. Ambitiosa De reb. Eccl. non alien.* inferiores Prælatos be-

neficiorum suorum bona contra præscriptum illius Canonis alienantes prius beneficiis per verba, *privati existant ipso facto*. *Et absque alia declaratione vacare conjeantur* ut non sit alia declaratio expectanda, cum eam lex remoretur. Et hoc ita quoad ipsam reum, qui ita privatus beneficio illud non retinet contra lictorum conscientiam. Nam ut si fructus penæ & offerri beneficium alii possit, videtur requiri declaratoria sententia, ne quid temere accedat, secundum sententiam Covarr. *loc. cit.* quæ approbat Sanchez *d. lib. 2. c. 20. num. 13.* alienans, quem & vide *d. c. 22. num. 19. & c. d. c. 7. nu. 18. & segg.*

Aliud dubium est, An illi, quorum bona sunt ipso iure publicata, nulla declaratione tenentia, ea teneantur in futurum detinere? Non tenent; imò reum vis uti posse, donec declaratio sequatur & post eam reo fieri esse, præstatè ablationem, ut probatur *sup. De heret. nu. 15.* Quæ res hoc loco alienis repetita est, & dicendum hic non agi de poena sententiæ ferendæ; nam certum est, ante eam locum non deberi poenam, imò ante eam mortem non extingui & poenam, *l. Definito 6. De post. & die. etiam defuncto post appellationem, l. c. Si reus vel accus. mort. fuerit, §. 1. D. Si moriente appell. sed de poena lata sententia poenam de poena condemnatoria per sententiam iudicis. Et Primò. Quoad poenas, quæ corpore exercentur, contra vitam, integritatem membrorum, aut ignominiam, non tenetur reus ad eam executionem in conscientia, sed satis est parari a iudice præmissis reus sibi infligi, quia talis poena in se excipit esse se ipsum occidere, non aliter, quod est intrinsecè malum. Værum quæ sunt poenæ aliquæ corporales, quæ non sunt intrinsecè malæ, ut est infamis flagellatio, publica ratio potior erit; quia nimis violentum est, ut idem sit agens & patiens in poenam accerba, ut id ipsum nec lege sit præcipiendum, nec per sententiam iudicis quæ hoc cogendus. Ubi quidam absolute cogant, reum in executione sententiæ publicè exercere aliquas actiones ad eam conatantes, veluti locum supplicii ascendere, manus caput extendere, quod sic videatur cooperari mortis suæ aut suæ mutilationi, cum non*

eam teneatur agere, quam solum pati. Verum minus rectè procedit eorum hæc opinio, cum nō teneatur quidem reus ad eas actiones, quæ commodè per ministros exercere possunt, quia satis est patiatur; ad eas verò, quæ commodè exerceri nequeant per ministros iustitiæ, ut est extendere manum, ascendere & similia, obligetur, qui alias non posset iustā pœnā mandari executioni, & denegare illas actiones, esset iustitiæ resistere. Deinde actiones istæ sunt remotæ, ut non possint dici cooperari quoad mortem. Secundo, Quoad pœnas, quæ in corpore exercentur sine crudelitate, uti exilium, carcer, & similes, potest ad eas exequendas & servandas obligari reus per sententiam, ut iustus ire in exilium, habitare in certo loco, restagari non debeat, Covar. d. n. 13. vers. Tertio. Sic & in carcere manere iustus, non potest exire; eum si peccato possit ejusmodi actus exequi: nisi tamen carcer nimis adfigat, ut propter subtractum cibum, vestitum, igoem, Navarr. Comment. 4. de Regularib. n. 65. §. Secundo & §. Octavo, ubi dicit, teneri reum ex quo in dicta sibi jejunia, orationes, abstinere à cibali quo genere, aut potius, quia aliàs resisteret iudici, Damnarum tamen ad mortem per famē, teneri comedere, si habere potest cibos, ibidem tradit, vers. Ad quintum & Covar. 1. Var. c. 2. n. 10. quia licet iudex iustè damnarit ad mortem, non tamen iustè, quatenus illa inferenda per ipsum reum, qui abstinendo seipsum occideret, eam. Pasce dist. 89. l. Necare D. de agnos. liber. quod est intrinsecè malum, Tertio, Quoad pœnam pecuniariā, ad quam tenebitur reus in conscientia, si condemnatur absolutè ad eius solutionem: si verò condemnatur tantum ad talem pœnam, satis erit, si illam solvat, ubi fuerit postulata. Plura de his videri possunt apud Suarez d. lib. 5. de LL. c. 10. n. 11. & seqq.

24 Quoad pœnam confiscationis bonorum quaestio est. An ipso iure iudicatur, & hoc ipso, quò crimen commissum, cum particula, ut alia declaratio non sit necessaria, vel etiam subsequente declaratione, teneatur reus bona sua deferre? R. Ita videri posse: primò, quia bona non sunt rei, quippe ipso iure ad dicta fisco, uti dictum. Secundo, quod lex habeat potestatem infligendæ pœnæ obligantis ante sententiam. Verius tamen, non teneri reum of-

ferre bona sua fisco, sed satisfacere, patitur ea sibi offerri: ut donec non auferuntur, rectè ea possideat & utatur. Quo facit, quod in e. Cum secundum de Hæret. in 6. non imponat Pont. hæc positivam obligationem, sed iudici det potestatem auferendi bona à die commissi criminis; post declaratoriam sententiam: & ita habet communis praxis, Covar. in 4. p. 2. c. 6. §. 8. n. 11. & 12. Suarez d. c. 10. n. 10 Sanchez in Decal. 2. c. 10. n. 7. Ad prius argumentum Resp. aliud esse, dominio bonorum esse privatum reum, aliud obligari ad bona deferenda fisco. Ad secundum, legem quidem habere eam potestatem, non tamen censerit ita disposuisse per verba ipso iure, ipso facto, si aliter non explicet, ut patet ex d. c. Cum secund. Et ut possit habere istam vim lex, tamen hoc accipiendum, si non sit illa gravissima pœna, & consequenter modus executionis nimis rigidus, ut contingeret in publicatione omnium bonorum. Neque enim rationi consentaneum, ut reus suæ pœnæ gravissimæ sit executor, quam satis est illatam pati, quæ non est tam gravis in casu, quo multam pecuniariam solvere iuberetur. Caveat tamen reus occultare aliqua bona; nam teneatur ea ut aliena restituere. Quòd si tamen negligentia fisci quædam ignota sine facto rei non fuerint occupata, non tenebitur; satis enim illi est patitur ablationem, nec teneatur indicare, quia sic obligaretur ad obligationem

25 Quid si sententia fuerit iusta quidem in foro exteriori, secundum allegata & probata revera tamen iniusta? R. Neutrquam quidem obligari reum in conscientia ad pœnam, & posse illum evitare modo honesto, subtrahendo clanculum, aut alias, sine publica restituentia, aliove modo, nihilominus obligari ad parendum iudicis executioni, si sine violenta & scandalosa restituentia vitari nequeat. Nam restituentia ista nunquam est licita, quando sententia secundum allegata & probata est prolata; quia pro eius iustitia præsumitur, tuncque utitur iudex sua potestate, cui teneatur parere subditus. Quo faciunt dicta sup. de Off. iudicis in 6. sententiam ferendam esse secundum allegata & probata. Vid. Suarez d. c. 10. n. 3. & de Censur. dist. 4. sect. 7. n. 8. & seqq.